

SIYASAL İLETİŞİM BAĞLAMINDA ÇÖZÜM SÜRECİ HABERLERİNİN ANALİZİ

Yrd. Doç. Dr. Ali KORKMAZ

ÖZET

Basın kuruluşları toplumsal alanda haber üretimi ve dolaşımını sağlamakla birlikte çeşitli düşünce ve ideolojilerin gelişimini ve yayılımını da gerçekleştirmektedir. Bu açıdan bakıldığında, gündemde yer alan bir konuya basın kuruluşları farklı bakış açılarıyla yaklaşmakta veya gündem konusu aracılığıyla kendi ideolojilerini kitlelere aktarmaktadırlar. Basın kuruluşlarının olaylara sadece kendi pencerelerinden bakmaları veya bu olaylar üzerinden ideolojilerini topluma aktarmaları nedeniyle, haberin doğru ve yorumsuz aktarılması kuralına gereken ölçüde uyulmamaktadır. Konuya yanlı ve ideolojik yaklaşım yazılı basının köşe yazılarında tam olarak görülmektedir.

Bu çalışmada, 2013 yılının ilk yarısı itibariyle basının en fazla gündeminde olan ve Türkiye'nin son otuz yıldır en büyük sorunlarının başında yer alan 'Terör Sorununun' çözümü çalışmalarının ve bu konudaki gelişmelerin yaygın gazetelerin köşe yazılarında ele alınışı içerik analizi yöntemi ile incelenmiştir.

Yapılan çalışmada, süreci en fazla Star gazetesinin desteklediği anlaşılmıştır. Star gazetesinde sürece yönelik hiçbir olumsuz köşe yazısına rastlanmadığı görülmektedir. Zaman gazetesi sürecin desteklenmesi konusunda Star'dan sonra ikinci sırada yer alırken, Hürriyet gazetesi üçüncü sıradadır. Cumhuriyet gazetesi ise süreci en az destekleyen gazete olarak son sırada yer almıştır.

Anahtar Kelimeler: Çözüm Süreci, Barış, Yaygın Basın, İçerik Analizi.

GİRİŞ

Türkiye Cumhuriyeti'nin tarihindeki en büyük sorunlarından olan terörün çözülmesinin ülkenin refahı, huzuru ve geleceği için ne kadar büyük bir önem arz ettiği aşikârdır. Diğer taraftan basının haber dolaşımını sağlamanın dışında gündem oluşturma veya gündemdeki konuları derinlemesine işleyerek kendi görüşleri doğrultusunda okuyucu kitlelerini yönlendirebilme özelliği de bilinen bir gerçektir. Toplumsal bir olayda başarının sağlanmasının en büyük koşullarından biri de toplum desteğinin sağlanmasıdır. Herhangi bir konuya toplum desteğinin sağlanmasında veya mevcut desteğin yitirilmesinde basın birincil rol oynamaktadır.

Şiddet kullanmaya başladığı 1984 yılından günümüze kadar Türkiye'nin en büyük sorunlarının başında gelen ve basının ana gündem konuları arasında yer alan terör sorununun çözümü için 2013 yılında başlatılan 'Çözüm Süreci'nin yaygın basının köşe yazılarında ele alınışı çalışmanın ana konusudur.

SIYASAL İLETİŞİM KAVRAMI

İletişim, insanlığın var olmasıyla birlikte ortaya çıkan bir gereksinimdir. İletişimin geçmişi insanlığın tarihiyle eş zamanlıdır. İlkel insanlar iletişim ihtiyaçlarını karşılayabilme adına sözel olmayan farklı iletişim yöntemlerine başvurmuşlardır. İletişim, katılanların, bilgi/sembol üreterek birbirlerine ilettikleri ve bu iletileri anlamaya, yorumlamaya çalıştıkları bir süreçtir. İletişimin temel amacı başkalarını etkilemek ve aynı zamanda onlardan etkilenmektedir. Günümüz iletişim çağı, bilgi çağı olarak adlandırılmaktadır. Günümüz dünyasının tamamen iletişim üzerine kurulduğu söylenebilir (Fidan, 2014, ss. 26-27).

'Siyasal İletişim' nedir? sorusuna verilecek yanıt birden fazladır. Bu tanımların fazlalığı, gerçekte kavramın karmaşık olmasından ya da belirsizliğinden değil, siyasal iletişim kavramının geniş kapsamlı olmasından kaynaklanmaktadır (Aziz, 2003, s. 3).

İnsanlar arasındaki her türlü ilişkinin temeli olan iletişim siyasetin temelini de oluşturur. Maigret'e (2011) göre siyasal iletişim kavramı, kamuoyu kendiliğinden doğamayacağı için vardır. Kusurlarına rağmen siyasal iletişim, siyasal işleyişin önemli bir şartıdır. Siyasal iletişim, temel düzeyde ele alındığında 'Siyasal aktörlerin belli ideolojik amaçlarını, belli gruplara, kitlelere, ülkelere ya da bloklara kabul ettirmek ve gerektiğinde eyleme dönüştürmek, uygulamaya koymak üzere çeşitli iletişim tür ve tekniklerinin kullanılarak yapılması' şeklinde tanımlanmaktadır (Aziz, 2007). Lileker (2007), Siyasal iletişimde Anahtar Kavramlar (Key Concepts in Political Communication)'da alfabetik olarak yer verdiği bazı maddeler incelendiğinde, gündem-kurma,

alıcılar, kitle iletişim araçları ve süreçleri, küreselleşme, ideoloji, hegoman-ya, rıza üretimi, imaj, kampanya sivil toplum, bilgilendirme, seçimler, haber yönetimi, retorik, gazetecilik kavramları, siyasal reklam, pazarlama, siyasal kültür gibi sürecin merkezinde yer alabilecek konulara yer vermiştir. McNair (2005) ise siyasal iletişimi siyasal örgütler, kitle iletişim araçları ve vatandaşlar arasındaki bir ilişki olarak değerlendirmektedir (Damlapınar ve Balcı, 2014, ss. 31-33).

İletişim sistemi ile siyasal sistem arasındaki ilişkiler öteden beri sorgulanagelmektedir. Yapılan çalışmaların temelinde, iletişim sisteminin siyasal sistemden etkilenecek, siyasal sisteme göre şekillendiği olgusu yatmaktadır (Işık, 2005, s. 77). Siyasetin bilimselleşmesi ile iktidarın rasyonelleşmesi sürecinde -ki bu süreç siyasal iletişimin de doğuş evresi olarak kabul edilebilir- modern demokrasilerde bilim adamları ile kamuoyu arasındaki ilişkileri ve iletişim ürün-tülerini tartışan Jürgen Habermas, gerek siyasetin bilimselleşmesinin gerekse iktidarın rasyonelleşmesinin olgusal bir karşılıktan çok, bir eğilim, ancak güç-lenen bir eğilim olduğunu belirlemektedir (Habermas, 1993; Köker, 2007, s. 26).

Siyasal iletişimin en önemli aktörü, kitle iletişim araçlarıdır (haber med-yası) (Uztuğ, 2007, s. 20). Siyasetin yüz yüze iletişimden ağırlıklı olarak kitle iletişimine kayması, bu mecraları iktidar mücadelesinin de stratejik araçları haline getirmiştir (Bostancı, 2010). Öyle ki siyasal partiler ve adaylar, geniş seçmen kitlelerine ulaşmada bir yöntem ve teknik olarak bu araçlardan sık-lıkla yararlanmaya başlamıştır (Aziz, 2003). Her ne kadar yüz yüze iletişim başta olmak üzere pek çok geleneksel teknik yöntemden siyasal iletişim ça-lışmalarında yararlanılıyor olsa da siyasal parti ve adayların, geniş kitlelere ulaşmanın bir yolu olarak kitle iletişim araçlarından yoğun bir şekilde fay-dalandıkları görülmektedir. Siyasal partiler ve adaylar, geniş seçmen kitle-lerine seslenirken bir yandan seslenecekleri hedef kitlenin sosyo-demografik özelliklerini dikkate almak, diğer yandan mesajlarını iletecekleri kitle iletişim araçlarının niteliklerini göz önünde bulundurmaları durumundadırlar (Balcı,-Tarhan ve Bal, 2013, ss. 18-19).

İDEOLOJİ KAVRAMI

İdeoloji teriminin Destutt de Tracy, Cabanis ve arkadaşları tarafından yaratıldığı bilinir. Bu terimle düşüncelerin (ideo-) oluşuna ilişkin kuramı (-loji), yani ideolojiyi anlatmak istemişlerdir (Althusser, 2003, s. 75). Türk Dil Kuru-mu Sözlüğü ideoloji'yi şu şekilde tanımlamaktadır: Siyasal ve toplumsal bir öğretiyi oluşturan, bir hükümetin, bir partinin, bir grubun davranışlarına yön veren politik, hukuki, bilimsel, felsefi, dinî, moral, estetik düşünceler bütünü (www.tdk.gov.tr).

İdeolojinin tek ve yeterli bir tanımı yapılamamıştır. İdeoloji teriminin kullanışlı ama birbiriyle bağdaşamaz nitelikte olan anlamı olmasından kaynaklanmaktadır. Dolayısıyla bu anlam zenginliğini tek ve kapsayıcı bir tanıma sınıktırmaya çalışmak, mümkün olsaydı bile pek yararlı olmazdı. Diyebiliriz ki, 'ideoloji' kelimesi farklı kavramsal liflerle bir doku halinde örülmüş metindir. Bu anlam çeşitliliğini gösteren, günümüzde kullanılan bazı ideoloji tanımları şu şekildedir (Eagleton, 1991, ss. 17-18):

- (a) Toplumsal yaşamda anlam, gösterge ve değerlerin üretim süreci;
- (b) Belirli bir toplumsal grup veya sınıfa ait fikirler kümesi;
- (c) Bir egemen siyasi iktidarı meşrulaştırmaya yarayan fikirler;
- (d) Bir egemen siyasi iktidarı meşrulaştırmaya hizmet eden yanlış fikirler;
- (e) Sitematik şekilde çarpıtılan iletişim;
- (f) Özneye belirli bir konum sunan şey;
- (g) Toplumsal çıkarlar tarafından güdülenen düşünce biçimleri;
- (h) Özdeşlik düşüncesi;
- (i) Toplumsal olarak zorunlu yanılısama;
- (j) Söylem ve iktidar konjonktürü;
- (k) Bilinçli toplumsal aktörlerin kendi dünyalarına anlam verdikleri ortam (medium);
- (l) Eylem amaçlı inançlar kümesi;
- (m) Dilsel ve olgusal gerçekliğin birbirine karıştırılması;
- (n) Anlamsal (semiotic) kapanım;
- (o) İçinde, bireylerin, toplumsal yapıyla ilgili olan ilişkilerini yaşadıkları vazgeçilmez ortam;
- (p) Toplumsal yaşamın doğal gerçekliğe dönüştürüldüğü süreç.

ÇÖZÜM SÜRECİ

TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu, Terör ve Şiddet Olayları Kapsamında Yaşam Hakkı İhlallerinin İncelenmesine Yönelik Kurulan Alt Komisyon'un Ocak 2013 tarihli Taslak Raporuna göre, son 29 yıl içerisinde Türk Silahlı Kuvvetleri ile bakanlıkların verdiği toplam şehit sayısı 7918'dir. Aynı raporda Emniyet ve Jandarma bölgelerinde terör nedeniyle meydana gelen toplam sivil ölümleri ile ilgili rakamlara da yer verilmiştir. Buna göre, Emniyet bölgesi için 16.05.1987-29.10.2011 tarih aralığında 1.633 ve Jandarma böl-

gesi için 1984 yılından 09.10.2012 tarihine kadar 3.924 olmak üzere toplam 5.557 sivilin terör olayları nedeniyle yaşamını yitirmiş olduğu görülmektedir (İnönü, 2013, s. 5).

Adalet ve Kalkınma Partisi Milletvekili ve 61. Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti Ekonomi Bakanı Zafer Çağlayan terör örgütünün neden olduğu doğrudan maddi kaybın ise 300 ile 400 milyar dolar arasında olduğunu açıklamaktadır (www.haberler.com, 2013). Terör örgütünün neden olduğu doğrudan maddi kayıpların yanında yatırımlar, dış ticaret, yabancı sermaye yatırımları, turizm, büyüme, tarım ve hayvancılık üzerindeki etkileri gibi dolaylı olarak neden olduğu maddi kayıplar da vardır. Diğer yandan toplum üzerinde oluşturduğu baskı, Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerindeki halkı zoraki göçe zorlaması gibi nedenlerden dolayı toplumda yaşanan travmaların ise maddi kayıplar gibi hesaplanması mümkün değildir.

Zaman içinde küçük, farklı girişimler olsa da Türkiye, maddi ve manevi kayıplarına sebep olan, Cumhuriyet tarihinin en büyük sorunlarından terör ile mücadeleyi 2009 yılına kadar çoğunlukla askeri alanda yürüttü ve olaya terör sorunu olarak yaklaştı. 2009 yılında Adalet ve Kalkınma Partisi'nin Kürt Açılımı politikası çerçevesinde başlattığı süreç ile soruna Kürt sorunu bağlamında yaklaşıldı ve sorunun siyasi zeminde halledilmesi için girişimler başlatıldı.

Bu aşamada terör örgütünün silahsızlandırılması ve barış ortamının oluşturulması amacıyla karşılıklı anlaşma sağlandı. Yurt dışındaki Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olan militanların silah bırakarak Türkiye'ye giriş yapmaları ve adalete teslim olmaları şeklinde yürütülecek olan süreç, tarihe Habur Süreci olarak geçti. 19 Ekim 2009'da Kuzey Irak'tan Türkiye'ye giren bir grup militan Habur'da oluşturulan geçici mahkemede yargılandı ve daha önce suça karışmadıklarının tespiti üzerine serbest bırakıldı. Başlatılan barış sürecinin ilk aşaması olan Habur süreci başarısızlıkla sonuçlandı.

2011 yılına geldiğimizde ise Adalet ve Kalkınma Partisi Hükümeti terörün siyasi zeminde ve barışla sonlandırılması için ikinci girişimi başlattı. Millî İstihbarat Teşkilâtı (MİT)'nin üst düzey yöneticileri ve terör örgütü temsilcileri arasında Norveç'in başkenti Oslo'da görüşmeler başladı. Sorunun siyaset zemininde halledilmesi girişimlerinden olan Oslo görüşmeleri Eylül 2011'de tarihinde basına sızdı ve gerek tarafların anlaşmazlıkları gerekse de basın baskıları sonucu süreç sonuçsuz bir şekilde sona erdi.

2013 yılı başında ise terör sorununun barışçıl ve siyasi yollarla çözümü için Adalet ve Kalkınma Partisi Hükümeti tarafından üçüncü ve Türkiye'nin terörle mücadele süreci tarihine geçen en etkili girişim başlatıldı. Terör örgütünün

silah bırakması, militanların Türkiye'yi terk etmeleri, Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ne karşı taleplerini siyasi yolla dile getirmeleri ve her türlü sorunun barışçıl yollarla halledilmesi aşamalarından oluşan çözüm süreci, 2013 yılının ilk günlerinde başladı. Başlatılan süreç kapsamında, örgütün çeşitli tarihlerde kaçırdığı ve alıkoyduğu sekiz kamu görevlisini 13.03.2013 tarihinde hiçbir pazarlık talebinde bulunmadığı ve şart koşmadığını belirterek serbest bırakması, çözüm sürecinin ilk somut sonucudur. İlerleyen zamanlarda gerek Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti yetkililerinin gerekse Kürt kökenli siyasetçilerin de çözüm sürecine karşı barışçıl dil kullanmaya dikkat ettikleri ve sürecin başarıyla sonuçlanması için gerekli bütün çalışmaların yapılacağı mesajlarını verdikleri görüldü. 21 Mart 2013 Nevruz Bayramı'nda, İmralı cezaevinde tutuklu olan terör örgütünün kurucusu ve lideri Abdullah Öcalan'ın okunan mesajında silahlı mücadelenin sonlandırılacağını belirtmesi, kardeşlik ve barış vurgusu yapması çözüm sürecinin ikinci somut göstergesi oldu. Örgüt militanlarının 8 Mayıs 2013 tarihinde Türkiye'yi terk etmeye başlaması, çözüm sürecinin üçüncü somut göstergesidir.

Çözüm sürecinin başladığı 2013 yılının ilk günlerinden bu çalışmanın yapıldığı 20 Mayıs 2013 tarihine kadar geçen süreçte örgüt hiçbir şiddet eylemi uygulamadı, ülkede terörden kaynaklanan hiçbir can ve mal kaybı yaşanmadı. Başlatılan diğer çözüm çabalarında olduğu gibi bu çözüm sürecine de farklı basın kuruluşları farklı görüşlerle ve iddialarla yaklaşmaktadır. Düzenli okur kitlesine sahip köşe yazarlarının yorumları, sürece karşı fikirleri değiştirebilecek potansiyelindedir. Bu nedenle, Çözüm Süreci gündeminin yaygın basının köşe yazılarında nasıl yer aldığı sorusu, araştırmanın problemi olarak ele alınmıştır.

ARAŞTIRMANIN AMACI

Çalışmanın amacı, okur kitlelerini etkileme ve yönlendirme özelliği bulunan köşe yazarlarının, 'Çözüm Süreci' konusunda yazdıkları yazıların analizidir. Bu yazıların analizi ile köşe yazarlarının 'Çözüm Süreci'ni destekleyip-desteklemedikleri belirlenmeye çalışılacaktır. Süreci destekleme ve sürece karşı çıkma sebeplerinin incelenmesi çalışmanın temel amacıdır. Bu amaçla aşağıdaki sorulara cevap aranacaktır.

- İncelenen gazetelerde belirlenen süreçte toplamda kaç köşe yazısı yayımlandı, kaç tanesi çözüm süreciyle ilgilidir?
- Çözüm süreciyle ilgili yazılan yorumların kaç tanesinde süreç desteklendi, kaç tanesinde sürece karşı çıktı?
- Söz konusu gazetelerin köşe yazılarında süreçle ilgili tarafsız (nötr) kaç köşe yazısı yer aldı?

- Süreci destekleyen yorumlarda hangi sebeplerden dolayı süreç desteklendi?
- Sürece karşı çıkan yorumlarda hangi sebeplerden dolayı sürece karşı çıkıldı?
- Çözüm sürecine olumlu ve olumsuz yaklaşan köşe yazılarının işledikleri temalar nelerdir?
- Sorunun kaynağı, sürecin ismi, sürecin tarafları, sürece karşı endişeler belirtilirken en fazla hangi kelimeler ve isimler kullanıldı?

Bu soruların cevaplandırılabilmesi için yapılan frekans analizleri ve kategori analizleri ile köşe yazarlarının sürece bakış açıları, sürece dair endişeleri, süreç sonrası olası gelişmelerdeki öngörülerini, bu görüş ve öngörülerini belirten en fazla kullandıkları sözcükler tespit edilmiştir.

ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Bu çalışmada, işlenen konunun Türkiye için çok büyük öneme sahip olduğu, basın konuyu ele alış biçimine göre süreci olumlu veya olumsuz yönde etkileyebileceği gerçeğinden yola çıkılmaktadır. Çalışma, sürece karşı çıkanların hangi sebeplerden dolayı karşı çıktıklarının, süreci destekleyenlerin ise hangi sebeplerden dolayı süreci desteklediklerinin, gazetelerin ideolojik görüşleri ile sürece yaklaşımlarının paralellik gösterip göstermediğinin saptanması yönünden önemlidir. Öyle ki bundan önce başlatılan, Habur Süreci ve Oslo Süreci olarak bilinen iki çözüm girişiminin başarısızlıkla sonuçlanmasında basının etkin rolü dikkate alındığında çalışmanın önemi ortaya çıkmaktadır.

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Bu çalışmada, incelenecek metin sayısının fazlalığı ve çeşitliliğinden dolayı iletişim bilimi araştırmalarında kullanılan yöntemlerden çalışmaya en uygun olduğu düşünülen içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Gazeteler ele alınırken 'Çözüm Süreci' ile ilgili en çok köşe yazısının yer aldığı dört gazete incelenmiştir. Bu gazeteler Hürriyet, Cumhuriyet, Zaman ve Star gazeteleridir.

EVREN ve ÖRNEKLEM

Yaygın basından fikir gazetesi kategorisinde yer alan, farklı ideolojik görüşlere sahip ve farklı sahiplik yapısında olan gazetelerden Cumhuriyet ve Zaman, kitle gazetesi kategorisinde yer alan ve farklı sahiplik yapısında olan Hürriyet ve Star gazeteleri örneklemin ana birimleridir. Söz konusu gazetelerin köşe yazıları çalışma kapsamına alınmıştır. Örnekleme alınan gazetelerin 15.03.2013 ve 15.04.2013 tarihleri arası otuz ikişer sayıları, toplamda 128

gazete sayısında yer alan ve çözüm sürecini işleyen köşe yazıları incelendi. Farklı bir konu işleyen ve konu kapsamında birkaç cümleyle çözüm sürecine değinen köşe yazıları araştırma kapsamına alınmadı. Ana konusu çözüm süreci olan köşe yazıları değerlendirmeye alındı. Belirlenen zaman aralıklarında gazetelerde yer alan toplam köşe yazılarının tespiti esnasında, spor bölümlerinde yer alan köşe yazıları dikkate alınmamıştır.

İÇERİK ANALİZİ

İçerik analizini sistematikleştiren Bernard Berelson'dur. Berelson 1952 yılında yayımladığı "İletişim Araştırmalarında İçerik Analizi" isimli kitabıyla bu araştırma yönteminin kurallarını belirlemiştir (Gökçe, 2006). Berelson içerik analizini, iletişimin görünen içeriğinin nesnel, sistematik ve nicel yollardan betimlenmesi şeklinde tanımlamaktadır. İçerik analizi iletişimin görünen içeriğiyle ilgilenir, yani içerik analizi iletişimin yazıya aktarılan yönüyle, metinle ilgilenir. Nesnellik içerik analizinin en temel özeliğidir (Bilgin, 2006, ss. 2, 13). Belirli bir ögenin yoğunluğunu ve önemini anlamayı sağlayan, mesaj öğelerinin hangi sıklıkla görüldüğünün tespit edilmesi şeklinde ilerleyen Frekans Analizi bu tekniklerin en eskisidir. Bir mesajın önce birimlere bölünmesi ve ardından birimlerin, belirli kriterlere göre kategoriler halinde gruplandırılması şeklinde işleyen Kategorisel Analiz de frekans analizi ile birlikte kullanılan en eski tekniklerden ve en sık kullanılanıdır (Bilgin, 2006, ss. 18-26). İçerik analizinde her teknik farklı bir araştırma türü için uygundur. Bu çalışmada, incelenecek metin sayısının fazlalığı ve çeşitliliğinden dolayı çalışmaya en uygun olan Frekans Analizi ve Kategorisel Analiz teknikleri kullanılacaktır.

Frekans analizi kapsamında seçilen gazetelerin toplam köşe yazısı sayısı, süreçle ilgili olan köşe yazısı sayısı ve süreçle ilgili köşe yazısının yer almadığı gün sayısı alınarak söz konusu gazetelerin süreci işleyiş yoğunlukları belirlenecektir. Ayrıca sürecin mantığına uygun olarak seçilen anahtar sözcüklerin frekanslarının sayımıyla da yorumcuların soruna, çözüme ve sürecin taraflarına yaklaşım özellikleri saptanacaktır. Bu amaçla sürecin ismine dair belirlenen anahtar sözcükler: Barış Süreci, Çözüm Süreci, İmralı Süreci, Pazarlık Süreci, Açılım Süreci, Diyalog Süreci ve Müzakere Süreci'dir. Çözülme istenen sorunun isimlendirilmesine yönelik seçilen anahtar kelimeler: PKK Sorunu, Terör Sorunu, Kürt Sorunu, Demokrasi Sorunu ve Türk Sorunudur. Sürecin taraflarına yönelik anahtar kelimeler: Abdullah Öcalan-Recep Tayyip Erdoğan, İmralı-Başbakan, Barış ve Demokrasi Partisi (BDP)-Hükümet, [İktidar, Adalet ve Kalkınma Partisi (AKP)], PKK-Devlet, Kürt-Türk şeklindedir. Ayrıca sürece ilişkin endişelerin veya umutların belirtildiği kelimelerden: Savaş (şiddet, çatışma), barış, zafer, başarı, başarısızlık, sorun (problem, mesele),

çözüm, ödün, gizli, şeffaf pazarlık, ABD, özerklik, Kürdistan, başkanlık gibi kelimelere rastlanmaktadır.

Kategori analizinde ise sürece olumlu yaklaşan süreci destekleyenler, sürece karşı olanlar, süreci eleştirenler ve sürece tarafsız, nötr yaklaşanlar şeklinde üç ana kategori belirlenmiştir. Ana kategoriler alt kategorilere ayrılmış ve kodlama bu şekilde yapılmıştır. Ana kategoriler arasında yer alan 'tarafsızlık', tarafsız olarak aktarılması gereken haberlerde dahi tam anlamıyla sağlanamadığı, haber yazımındaki insan faktöründen dolayı mutlaka kişinin bir tarafta yer aldığı eleştirilerine maruz kalmaktadır. Bu açıdan kişisel yorumların aktarıldığı köşe yazılarında tarafsız kategorisinin yer alması ilk etapta yanlış bulunabilmekle birlikte yapılan ön incelemenin ardından kategoriye dâhil edilebilecek oranda tarafsız köşe yazısına rastlanmış ve kategoriye alınmıştır. Süreçle ilgili gelişmelerin kişisel yorum katılmadan haber aktarır şeklinde aktarıldığı, sürece ilişkin ikinci veya üçüncü kişilerin görüşlerinin veya açıklamalarının aktarıldığı, yorumu yapılan başka bir konu kapsamında sürecin yorumsuz olarak işlendiği köşe yazıları tarafsız kategorisinde kodlanmıştır. (Tarafsız, Nötr: Çözüm sürecine ilişkin kişisel görüşün, yorumun yer almadığı fakat çözüm sürecinin işlendiği köşe yazısı).

BULGULAR

İçerik analizinin tekniklerinden frekans analizi ve kategorisel analiz sonucu elde edilen veriler sayısal ve tablo halinde yüzdesel olarak bu bölümde verilecektir.

Frekans Analizi

Bu bölümde bir aylık inceleme süresince örnekleme alınan gazetelerin toplamda ve süreçle ilgili olarak yayımladıkları köşe yazılarının frekansları ile frekans analizi kapsamında belirlenen anahtar sözcüklerin kullanılma sıklıkları ve bu anahtar sözcüklerin gazetelere göre dağılımı verilecektir.

Süreçle İlgili Köşe Yazıları

Tablo 1: Süreçle İlgili Köşe Yazısı Sayıları

Gazeteler	Toplam	Sürecin İşlendiği	%	Boş gün
Cumhuriyet	452	111	24,55	0
Zaman	343	72	20,99	3
Hürriyet	357	67	18,76	6
Star	360	93	25,83	2

Zaman gazetesinin 15.03.2013 ile 15.04.2013 tarihleri arası yayımlanan sayılarında toplamda 343 köşe yazısı yer alırken 72 köşe yazısının süreçle ilgili olduğu tespit edilmiş ve incelemeye alınmıştır. Aynı tarihler arasındaki 32 günlük sayıda Zaman'ın 3 sayısında süreçle ilgili köşe yazısına rastlanmadı. Aynı tarihler arasında incelenen Cumhuriyet gazetesinde toplamda 452 köşe yazısı yer alırken süreçle ilgili köşe yazısının 111 olduğu ve 32 günlük sürede sürecin işlenmediği sayı olmadığı saptandı. Aynı zaman aralıklarında incelenen Hürriyet gazetesinde toplamda 357 köşe yazısı yer alırken sürecin işlendiği köşe yazısı sayısı ise 67'dir. Bir aylık sürede Hürriyet'in 6 sayısında süreçle ilgili köşe yazısına rastlanmadı. Son olarak aynı tarih aralıklarında incelenen Star gazetesinde toplamda 360 köşe yazısı yer alırken süreçle ilgili 93 köşe yazısı ve süreçle ilgili herhangi bir köşe yazısına rastlanmayan 2 sayı tespit edilmiştir. Süreçle ilgili köşe yazılarının toplam köşe yazılarına oranlarına bakıldığında Cumhuriyet ile Star'ın, Zaman ile Hürriyet'in birbirlerine yakın denebilecek yoğunlukta süreci işledikleri görülmektedir.

Anahtar Sözcüklerin Gazetelere Göre Dağılımı

Zaman Gazetesi

Zaman gazetesinde, sürece dair belirlenen 72 köşe yazısında sürecin ismine yönelik belirlenen anahtar kelimelerden; Çözüm Süreci 56, Barış Süreci 48, Müzakere Süreci 15, Barış ve Çözüm Süreci 7, İmralı Süreci 6, Demokrasi Süreci de 1 defa kullanılmıştır. Anahtar kelimeler arasında yer alan; Pazarlık Süreci, Zaman gazetesinde hiç kullanılmamıştır. Sürecin taraflarına yönelik belirlenen anahtar kelimelerden Abdullah Öcalan 120 (Bölücü başı 1, Bebek katili 2), Recep Tayyip Erdoğan 56, İmralı 28, Başbakan 48, BDP 46, Hükümet-İktidar 83, AKP 67, PKK 166, Devlet 121, Kürt 313, Türk 125 kez kullanılmıştır. Sorununun kaynağına yönelik isimlendirmelerde ise; Kürt sorunu 125, Türk sorunu 12, Kürt hareketi 11, Terör sorunu 10, PKK sorunu 4, Demokrasi sorunu 1 defa kullanılmıştır. Sürece dair umutların, endişelerin ve sürecin konusuna uygun olarak değerlendirilebilecek anahtar kelimelerden; Çözüm 223, Sorun 154, Barış 230, Savaş 123, Başarı 18, Başarısızlık 2, Gizli 9, Şeffaf 4, Zafer 3, Başkanlık 19, Pazarlık 3, Kürdistan 14, Özerklik 15, ABD 2 kez kullanılmıştır.

Cumhuriyet Gazetesi

Ana konusu çözüm süreci olan 111 köşe yazısı yayımlayan Cumhuriyet gazetesinde frekans ölçümleri yapılan anahtar kelimeler aşağıdaki şekildedir:

Süreci isimlendirmede; Çözüm süreci 69, Barış süreci 43, İmralı süreci 19, Müzakere süreci 5, Pazarlık süreci 1, Açılım süreci 1 defa kullanılmıştır. Sürecin taraflarına yönelik; Abdullah Öcalan 252 (Terörist başı 14, Bebek katili

1), Recep Tayyip Erdoğan 50 (RTE 100), İmralı 104, Başbakan 119, BDP 101, Hükümet-İktidar 127, AKP 127, PKK, 190, Devlet 52, Kürt 227, Türk 162 kez kullanılmıştır. Sorunun kaynağına bakış yönünden; Kürt sorunu 47, Terör sorunu 10, Kürt hareketi 10, Türk sorunu 1, Demokrasi sorunu 1, PKK sorunu 1 defa kullanılmıştır. Sürece dair umutların, endişelerin ve sürecin konusuna uygun olarak değerlendirilebilecek anahtar kelimelerden; Çözüm 115, Sorun 74, Barış 277, Savaş 129, Başarı 21, Başarısızlık 2, Gizli 15, Şeffaf, 17, Zafer 2, Başkanlık 44, Pazarlık 45, Kürdistan 33, Özerklik 13, ABD, 71, Taviz 18 kez kullanılmıştır.

Hürriyet Gazetesi

Bir aylık dönemde incelenen sayılarında konusu çözüm süreci olan 67 köşe yazısı yayımlayan Hürriyet gazetesinde; Çözüm süreci 28, Barış süreci 18, Açılım süreci 7, İmralı süreci 6, Pazarlık süreci 2, Demokrasi süreci 1 defa kullanılmıştır.

Sürecin taraflarının belirtildiği anahtar kelimelerden Abdullah Öcalan 172 (Terörist başı 1), Recep Tayyip Erdoğan 71, İmralı 42, Başbakan 27, BDP 55, Hükümet-İktidar 72, AKP 36, PKK 156, Devlet 16, Kürt 104, Türk 54 defa kullanılmıştır. Sorunun kaynağına yönelik Kürt sorunu 30, Kürt hareketi 8, PKK sorunu 2 kez kullanılırken Terör sorunu ve Türk sorunu ifadeleri kullanılmıştır. Sürece dair düşüncelerin, umutların ve endişelerinin aktarılması esnasında sık kullanılan kelimelerden; Çözüm 71, Sorun 51, Barış 66, Savaş 24, Başarı 12, Başarısızlık 5, Gizli 9, Şeffaf 1, Zafer 4, Başkanlık 6, Pazarlık 14, Kürdistan 6, Özerklik 3, ABD 12 defa kullanılmıştır.

Star Gazetesi

Konusu çözüm süreci olan 93 köşe yazısını incelediğimiz Star gazetesinde frekans analizleri yapılan anahtar kelimeler aşağıdaki şekildedir.

Süreci isimlendirmede; Çözüm süreci 75, Barış süreci 20, İmralı süreci 10 defa kullanılırken Pazarlık süreci kullanılmamıştır. Sürecin taraflarının metinlerde kullanılma sıklığı Abdullah Öcalan 141, Recep Tayyip Erdoğan 54, İmralı 40, Başbakan 22, BDP 47, Hükümet-İktidar 85, AKP 55, PKK 160, Devlet 53, Kürt 178, Türk 94 şeklindedir. Sorunun kaynağına yönelik Kürt sorunu 74, Terör sorunu 12, Kürt hareketi 8, Türk sorunu 7, Demokrasi sorunu 2 defa kullanılmıştır. Sürece dair belirlenen diğer anahtar kelimelerden; Çözüm 245, Sorun 150, Barış 111, Savaş 76, Başarı 36, Başarısızlık 9, Gizli 3, Zafer 3, Başkanlık 11, Pazarlık 14, Kürdistan 3, Özerklik 9, ABD 11, Taviz 1 defa kullanılmıştır.

Gazetelerin Süreci İsimlendirmeleri

Sürecin isimlendirilmesine yönelik yaptığımız incelemede her dört gazetenin de en sık kullandıkları isimler olarak “Çözüm süreci” ve “Barış süreci” öne çıkmaktadır. Çözüm süreci tabiri dört gazetenin de en fazla kullandığı isim olmasına karşın, en fazla kullanan 75 kullanımla Star gazetesidir. Barış süreci tabiri ise 48 kullanımla en fazla Zaman’da yer almıştır.

Tablo 2: Gazetelerin Süreci İsimlendirmeleri

Süreci İsimlendirme	Zaman		Cumhuriyet		Hürriyet		Star	
	Sayı/	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı/	%
Çözüm süreci	56	44,44	69	50	28	45,16	75	71,42
Barış süreci	48	38,09	43	31,15	18	29,03	20	19,04
İmralı süreci	6	4,76	19	13,76	6	9,67	10	9,52
Müzakere süreci	15	11,90	5	3,62	0	0	0	0
Pazarlık süreci	0	0	1	0,72	2	3,22	0	0
Açılım süreci	0	0	1	0,72	7	11,29	0	0
Demokrasi süreci	1	0,79	0	0	1	1,61	0	0

Sorunun Kaynağının Belirtilmesi

Sorunun kaynağına yönelik seçilen anahtar sözcüklerden “Kürt sorunu” her dört gazetenin de en sık kullandığı tabir olarak öne çıkmaktadır. Zaman’ın 125 kullanımla “Kürt Sorunu” tabirini en fazla kullanan gazete olduğunu görülmektedir. Türk Sorunu tabirinin de 12 kullanımla en fazla Zaman’da yer aldığı görülmektedir.

Tablo 3: Sorunun Kaynağının Belirtilmesi

Sorunun Kaynağı	Zaman	Cumhuriyet	Hürriyet	Star
Kürt Sorunu	125	47	30	74
Terör Sorunu	10	10	0	12
Türk Sorunu	12	1	0	7
PKK Sorunu	4	1	2	0
Demokrasi Sorunu	1	1	0	2

Sürece Dair Sık Kullanılan Sözcükler

Sürece karşı endişelerin dile getirildiği sözcüklerden; Pazarlık, Kürdistan, Başkanlık, ABD ve Gizli sözcükleri en fazla Cumhuriyet'te kullanılmıştır. Özerklik sözcüğü Zaman'da 15, Cumhuriyet'te 13 kez kullanılmıştır. Seçilen anahtar sözcüklerin hangilerinin en fazla kullanıma sahip olduğu dikkate alındığında Zaman ve Cumhuriyet'in en fazla "Barış", Hürriyet ve Star'ın da "Çözüm" sözcüklerini yoğun olarak kullandıkları görülmektedir.

Tablo 4: Sürece Dair Sık Kullanılan Sözcükler

Sık Kullanılan Kelimeler	Zaman	Cumhuriyet	Hürriyet	Star
Sorun	154	74	51	150
Çözüm	223	115	71	245
Savaş	123	129	24	76
Barış	230	277	66	111
Pazarlık	3	45	14	14
Kürdistan	14	33	6	3
Özerklik	15	13	3	9
Başkanlık	19	44	6	11
ABD	2	71	12	11
Gizli	9	15	9	3

Sürecin Taraflarının Frekans Sıklıkları

Sürecin taraflarına yönelik seçilen anahtar sözcüklerin frekanslarına dikkat edildiğinde Zaman ve Star'ın PKK'yı, Cumhuriyet ve Hürriyet'in ise Abdullah Öcalan'ı daha sık kullandıkları görülmektedir. Diğer taraftan Zaman "Devlet" sözcüğünü, Star ve Hürriyet de "Hükümet-İktidar" sözcüklerini daha yoğun kullanırken; Cumhuriyet "Recep Tayyip Erdoğan" ismini daha yoğun kullanmıştır. Hürriyet gazetesinin "Hükümet-İktidar" ile "Recep Tayyip Erdoğan" isimlerini kullanım sıklığı birbirine çok yakındır. Burada frekansları ölçülen Türk ve Kürt isimleri, söz konusu süreçten dolayı çok sık kullanıma sahip olmakla birlikte direkt süreci yürüten taraflar değildir.

Tablo 5: Sürecin Taraflarının Frekans Sıklıkları

Sürecin tarafları	Zaman	Cumhuriyet	Hürriyet	Star
Abdullah Öcalan	121	267	173	141
İmralı	28	104	42	40
PKK	166	190	156	160
BDP	46	101	55	47
Recep Tayyip Erdoğan	56	150	71	54
Başbakan	48	119	27	22
Hükümet-İktidar	83	127	72	85
AKP	67	127	36	55
Devlet	121	52	16	53
Türk	125	162	54	94
Kürt	313	227	104	178

Kategorisel Analiz

Bu bölümde köşe yazılarının 'Çözüm Süreci'ne yönelik tutumları ve en fazla işledikleri temalar kategorisel analiz sonucu elde edilen veriler ışığında aktarılacaktır.

Çözüm Sürecine Yönelik Tutumlar

Tablo 6: Çözüm Sürecine Yönelik Tutumlar

Gazeteler	Sürecin İşlendiği Köşe Yazıları	Olumlu	Olumsuz	Tarafsız
Zaman	72	51	3	18
Cumhuriyet	111	5	85	21
Hürriyet	67	31	14	22
Star	93	81	0	12

Cumhuriyet gazetesinin 15-03-2013 ile 15-04-2013 tarihleri arasında yayımladığı 452 köşe yazısından 111'i çözüm süreciyle ilgilidir. 111 köşe yazısından 5'inde çözüm sürecine olumlu yaklaşılırken ve süreç desteklenirken, 85 köşe yazısında çözüm süreci eleştirilmiş ve sürece karşı çıkmıştır. 21 köşe yazısında ise süreç tarafsız olarak işlemiş, süreçle ilgili herhangi bir kişisel yoruma yer verilmemiştir.

Zaman gazetesinin 15-03-2013 ile 15-04-2013 tarihleri arasında yayımlanan sayılarında toplamda 343 köşe yazısından 72 köşe yazısının ana konusu

çözüm süreciyle ilgilidir. 72 köşe yazısından 51'inde çözüm sürecine olumlu yaklaşıldı ve süreç desteklendi. 3 köşe yazısında çözüm süreci eleştirilmiş ve sürece olumsuz yaklaşmıştır. 18 köşe yazısında ise sürece tarafsız yaklaşmış ve süreçle ilgili köşe yazarının kişisel görüşü yer almamıştır.

Aynı tarihler arasında Hürriyet gazetesi toplam 357 köşe yazısı yayımlarken 67 köşe yazısının ana konusunun süreçle ilgili olduğu tespit edilmiştir. 67 köşe yazısından 31'inde çözüm sürecine olumlu yaklaşmış ve süreç desteklenmiştir. 14 köşe yazısında ise çözüm sürecine olumsuz yaklaşılırken, süreç eleştirilmiştir. 22 köşe yazısında ise çözüm sürecine tarafsız olarak yaklaşmıştır. Tarafsız köşe yazılarında yazarın kişisel kanaatine yer verilmezken üçüncü kişilerin görüşleri aktarılmış veya süreç haber aktarımı şeklinde yorumsuz olarak aktarılmıştır.

Star gazetesinin aynı tarih aralıklarında yayımlanan sayılarında toplamda 360 köşe yazısı yayımlanırken, 93 köşe yazısının çözüm süreciyle ilgili olduğu saptanmıştır. 93 yorumdan 81'inde çözüm sürecine olumlu yaklaşmış ve süreç desteklenmiştir. Star gazetesinin bir aylık süreçte incelenen sayılarında süreçle ilgili yer alan 93 köşe yazısında, çözüm sürecine ilişkin olumsuz herhangi bir yorum yer almamış ve süreç eleştirilmemiştir. 93 köşe yazısından 12'sinde Çözüm Süreci tarafsız kategorisinde yer alabilecek şekilde yorumsuz olarak işlenmiştir.

Tablo 7: Çözüm Sürecine Yönelik Tutumların Yüzdesel İfadesi

Gazeteler	Sürecin İşlendiği Köşe Yazıları	Olumlu		Olumsuz		Tarafsız	
		Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Zaman	72	51	70,83	3	4,17	18	25
Cumhuriyet	111	5	4,51	85	76,58	21	18,91
Hürriyet	67	31	46,27	14	20,89	22	32,84
Star	93	81	87,10	0	0	12	12,90

Çözüm sürecine olumlu yaklaşan köşe yazılarının süreçle ilgili toplam köşe yazılarına oranlarına bakıldığında; Star gazetesinin yüzde 87,10 ile sürece en fazla olumlu yaklaşan gazete olduğu görülmektedir. Star gazetesini yüzde 70,83 oranla Zaman ikinci sırada takip ederken; yüzde 46,27 ile Hürriyet üçüncü sırada yer almıştır. Sürecin işlendiği 111 köşe yazısından 5'inde

sürece olumlu yaklaşılın Cumhuriyet’te bu oran 4,51 olarak tespit edilmiştir. Çözüm sürecine olumsuz yaklaşımın hâkim olduğu köşe yazılarının süreçle ilgili toplam yorumlara oranlarına bakıldığında ise Cumhuriyet’in yüzde 76,58 ile sürece en fazla olumsuz yaklaşımın yer aldığı gazete olduğu görülmektedir. Cumhuriyet’i yüzde 20,89 oranla Hürriyet takip ederken, Zaman’da bu oran yüzde 4,17’dir. Gazetelerin incelendiği bir aylık süreçte çözüm sürecine olumsuz yaklaşılın köşe yazısı Star gazetesinde yer almamıştır.

Çözüm sürecinin olumlu veya olumsuz oluşu hakkında köşe yazarlarının kendi görüşlerine yer vermedikleri, süreci eleştirmedikleri veya yüceltmedikleri yani süreci tarafsız denebilecek şekilde işledikleri köşe yazılarının oranlarına bakıldığında Hürriyet’in %32,84 ile bu kategoride ilk sırada olduğu görülmüştür. %25 ile Zaman ikinci sırada yer alırken Cumhuriyet %18,91 ile tarafsız kategorisinde üçüncü sırada yer almıştır. Star gazetesinde ise bu oran %12,90 olarak saptanmıştır.

Yorumlarda İşlenen Temalar

Bu bölümde, sürece olumlu, olumsuz ve tarafsız yaklaşımlar şeklinde belirlediğimiz ana kategorilerin alt kategorileri aktarılacaktır. Bir köşe yazısında, alt kategorilerden sadece bir tanesi işlendiği gibi birden çok alt kategori de köşe yazısının teması olabilmektedir. İncelenen bir yorumda birden çok temanın yer alması durumunda, konunun bütünlüğü dikkate alınarak en fazla değinilen tema kodlanmaktadır.

Zaman Gazetesi

Tablo 8: Zaman Gazetesinde İşlenen Temalar.¹

Temalar	Frekans	%
Terörün Bitmesi Açısından Sürecin Koşulsuz Desteklendiği Yorumlar	24	33,33
CHP, MHP ve Sürece Karşı Olanların Eleştirildiği Yorumlar	12	16,66
Kalıcı Barışın Demokrasinin Geliştirilmesine Bağlandığı Yorumlar	7	9,72
Kürt Halkının Hak Taleplerinin Karşılmasını Savunan Yorumlar	3	4,16
Diğer	26	36,11

İncelenen tarihler arasında süreçle ilgili 72 köşe yazısı tespit edilen Zaman’da 51 köşe yazısında çözüm süreci olumlu olarak işlenmiştir. Zaman’ın 51 köşe yazısından 24’ünde, süreçle birlikte terör ve çatışmalar sonucu ölümlerin ve yaralanmaların sona ereceği, ülkede huzurun hâkim olacağı, barışın

¹ İşlenen temaların tablo halinde gösterilmesi esnasında en fazla yoğunluğa sahip temaların hangi kategoride yer aldığı, tablo öncesi açıklamada belirtmekle birlikte tabloda yer alan “diğer” seçeneğinde olumlu ve olumsuz kategoriler karışık olarak verilmektedir.

iyi bir şey olduğu temaları işlenmiştir. Tablo şeklinde gösterimlerde biz bu alt kategoriye terörün bitmesi açısından süreci koşulsuz destekleyenler şeklinde belirteceğiz. Sürecin desteklendiği köşe yazılarından 12'sinde ise çözüm sürecine karşı olan MHP, sürece olan tavrından dolayı CHP ve sürece karşı olan aydınlar ve gazeteciler eleştirilmiştir. 51 köşe yazısından 7'sinde sürecin desteklendiği ancak kalıcı barış için ülkede demokrasinin tam anlamıyla yerleşmesi gerektiği fikri savunulmuştur. Sürece olumlu yaklaşan 3 köşe yazısında Kürtlerin haklı talepleri olduğu, bugüne kadar bu haklarının verilmediği ve bu hakların verilmesi gerektiği fikri savunulmuştur.

Çözüm sürecinin ekonomik açıdan değerlendirildiği, sağlanacak barışın Türkiye'yi hızlı bir kalkınma sürecine sokacağı fikrinin aktarıldığı köşe yazısı sayısı da 2 olarak tespit edilmiştir. Süreci destekleyen 51 köşe yazısından 2'sinde ise PKK'ya güvenilmemesi gerektiği fikri aktarılmaktadır. Süreç açısından olumlu köşe yazılarından 1'inde ise süreç sonunda gelecek olası başkanlık sistemine karşı çıkmıştır.

Zaman gazetesinde yer alan 3 olumsuz köşe yazısının 1'inde süreç sonunda Kürt halkının herhangi bir kazancının olmayacağı, kazancı olan kesimin Kürt siyasetçiler olacağı fikri savunulmuş ve bu açıdan sürece karşı çıkmıştır. Diğer olumsuz köşe yazılarından bir diğerinde Başbakan Erdoğan'ın süreci başkanlık sistemine geçiş için kullandığı, süreci de bu amaçla başlattığı fikri savunulmuş ve sürece karşı çıkmıştır. Zaman gazetesinde süreçle ilgili son olumsuz köşe yazısında ise terör örgütü lideriyle müzakere yapılmasının yanlış olduğu fikri savunulmuş ve bu açıdan sürece karşı çıkmıştır. Zaman gazetesinde en fazla değinilen temalar olumlu kategorisinde yer almaktadır.

Cumhuriyet Gazetesi

Tablo 9: Cumhuriyet Gazetesinde İşlenen Temalar

Temalar	Frekans	(%)
Başkanlık Konusunun İşlendiği Yorumlar	19	17,11
Türkiye'nin Bölüneceğinin ve "Kürdistan"ın Kurulacağı İddia Edildiği Yorumlar	15	13,51
Çözüm Sürecinin ABD'nin Ortadoğu Planının Bir Aşaması Olduğunun İddia Edildiği Yorumlar	14	12,61
Gizli Pazarlıkların Olduğunun İddia Edildiği Yorumlar	14	12,61
İslam Kardeşliği İfadelerinin Eleştirildiği Yorumlar	10	9,00
Diğer	39	35,13

Bir aylık süreçte çözüm süreciyle ilgili 111 köşe yazısı yayımlayan Cumhuriyet gazetesi 85 yorumunda sürece karşı çıkarken ve süreci eleştirirken, 5

yorumunda süreci desteklemiştir. Sürecin desteklendiği 5 yorumdan 3'ünde terörden kaynaklanan can kayıpları ve yaralanmaların bitmesi, barışın sağlanması konuları işlenerek sürece destek verilmiştir. Olumlu kategorisinde yer alan 2 yorumda ise süreç sonunda ülke bütünlüğünün bozulmaması şartıyla sürece destek verilmiştir. Çözüm sürecine olumsuz yaklaşan köşe yazılarından 19'unda Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ın süreci başkanlık hedefine ulaşmak için başlattığı fikri savunulmuş ve bu gerekçeyle sürece karşı çıkmıştır. Sürece karşı çıkarılan 15 köşe yazısında süreç sonunda Türkiye'nin bölüneceği ve Kürdistan kurulacağı tezi savunulmuştur.

Sürecin eleştirildiği 14 köşe yazısında, çözüm sürecinin ABD'nin oyunu olduğu ve Büyük Ortadoğu Projesi planları arasında yer aldığı iddia edilmiştir. Olumsuz kategorisinde yer alan diğer 14 köşe yazısında ise PKK, Öcalan ve AK Parti Hükümeti arasında gizli pazarlıkların olduğu ve bunların açıklanması gerektiği konusu üzerinde durulmuştur. Sürece olumsuz yaklaşan 13 yorumda AK Parti Hükümeti ve Erdoğan'ın genel politikaları eleştirilmiştir. Bu köşe yazılarında ana tema, barışın bu hükümet ile mümkün olmadığı şeklindedir. Son olarak sürece karşı olan 10 yorumda değinilen tema İslam kardeşliğidir. Gerek sürecin başından beri AK Parti Hükümeti yetkilileri ve Başbakan Erdoğan tarafından gerekse de 21 Mart Nevruz kutlamaları esnasında mesajı okunan Abdullah Öcalan tarafından dile getirilen İslam kardeşliği ifadesi, bu köşe yazılarında eleştirilmiştir. Barışın, İslam kardeşliği fikrinin benimsenmesiyle mümkün olmayacağı iddia edilmiştir. Cumhuriyet gazetesinde en fazla işlenen temalar olumsuz kategorisinde yer almıştır.

Hürriyet Gazetesi

Tablo 10: Hürriyet Gazetesinde İşlenen Temalar

Temalar	Frekans	%
Terörün Bitmesi Açısından Sürecin Koşulsuz Desteklendiği Yorumlar	15	22,38
CHP, MHP ve Sürece Karşı Olanların Eleştirildiği Yorumlar	9	13,43
Kalıcı Barışın Demokrasinin Geliştirilmesine Bağlandığı Yorumlar	5	7,46
Sürecin Gizli Şekilde Yürütüldüğü ve Kamuoyunun Bilmesi Gereken Gizli Pazarlıkların Olduğunun İddia Edildiği Yorumlar	3	4,47
Diğer	35	52,23

Bir aylık inceleme süresinde çözüm süreciyle ilgili 67 köşe yazısı yayımlayan Hürriyet gazetesinin 31 köşe yazısında süreç desteklenmektedir. 31 yorumdan 15'inde terörün bitmesiyle ölümlerin sona ereceği, ülkede huzurun artacağı, barışın iyi bir şey olduğu temaları üzerinde durulmakta ve süreç bu amaçlarla desteklenmektedir. Süreci destekleyen 9 köşe yazısında çözüm

sürecine karşı olan MHP, sürece olan tavrından dolayı CHP ve sürece karşı olan kesimler eleştirilmektedir. Olumlu kategorisinde yer alan 5 köşe yazısında barışla birlikte demokratikleşmenin artacağı, demokrasinin artmasıyla da barışın kalıcı olacağı fikirleri üzerinde durulmuştur. Sürece olumlu yaklaşan 1 köşe yazısında süreç sonunda oluşturulacak olası başkanlık sisteminden endişe edilmektedir. Son olarak olumlu kategorisinde yer alan 1 köşe yazısında ise PKK'ya güvenilmemesi gerektiği fikri savunulmuştur. Çözüm sürecine olumsuz yaklaşılan 14 köşe yazısından 3'ünde süreçte gizli hesapların olduğu ve kamuoyuna açıklanmadığı fikri savunulmuş ve bu açıdan sürece karşı çıkmıştır. Olumsuz köşe yazılarından 2'sinde sürecin Başbakan Erdoğan tarafından başkanlık sistemine geçilmesi amacıyla başlatıldığı öne sürülmüştür. Diğer olumsuz köşe yazılarından 2'sinde Öcalan'ın meşrulaştırıldığı iddia edilerek sürece karşı çıkmıştır. Olumsuz köşe yazılarından diğer 2'sinde ise süreç sonunda Kürdistan'ın kurulacağı fikri gerekçesiyle sürece karşı çıkmıştır. Olumsuz kategorisinde yer alan diğer yorumlarda genel olarak AK Parti Hükümeti ve Başbakan'ın politikaları ile sürecin ilerleyen aşamasında sürece dâhil olan Akil İnsanlar heyeti eleştirilmiştir. Hürriyet'te süreçle ilgili köşe yazılarında en fazla işlenen temaların ilk üçü olumlu kategorisinde yer alırken dördüncü sırada yer alan tema olumsuz kategorisinde yer almıştır.

Star Gazetesi

Tablo 11: Star Gazetesinde İşlenen Temalar

Temalar	Frekans	%
CHP, MHP ve Sürece Karşı Olanların Eleştirildiği Yorumlar	36	38,70
Terörün Bitmesi Açısından Sürecin Koşulsuz Desteklendiği Yorumlar	29	31,18
Sağlanacak Barış İle Ülkede Demokrasinin Daha Rahat Gelişeceği Fikri Savunulan Yorumlar	4	4,30
PKK ve Öcalan'a Güvenilmemesi Gerektiği Fikrinin Aktarıldığı Yorumlar	3	3,22
Diğer	21	22,58

15 Mart ile 15 Nisan 2013 tarihleri arasında yayımlanan sayılarını incelediğimiz Star gazetesinde çözüm süreciyle ilgili 93 köşe yazısı tespit edilirken 81 köşe yazısında çözüm sürecinin olumlu olarak işlendiği gözlenmiştir. Sürece karşı olumsuz yaklaşımın bulunmadığı Star'ın 36 köşe yazısında çözüm sürecine karşı olan MHP, sürece olan tavrından dolayı CHP ve çözüm sürecine karşı olan ve süreci eleştiren kesimler eleştirilmiştir. 29 köşe yazısında terörün sona erdirilmesiyle birlikte Türkiye'nin yıllardır bitmeyen en büyük sorunundan kurtulacağı, ülkede huzurun artacağı, artık anaların ağlamayacağı gibi temalar işlenmiştir. İncelen yorumların 4'ünde barış sayesinde demokra-

sinin gelişeceği fikri etrafında barıştan, demokrasiden ve insan haklarından söz edilmiştir. Sürece ilişkin 3 köşe yazısında ise PKK ve Öcalan'a güvenilmemesi gerektiği, tarihte bunun örnekleri olduğu, tedbirin elden bırakılmaması gerektiği fikirleri aktarılmıştır. İncelenen diğer köşe yazılarında barışın ülkeyi kalkındıracağı, Abdullah Öcalan'ın Nevruz bayramında okunan mesajı, sürecin ilerleyen safhasında oluşturulan Akil İnsanlar Heyeti gibi konular üzerinden süreç olumlu olarak işlenmiştir.

SONUÇ ve DEĞERLENDİRME

Türkiye'nin son otuz yılının en büyük sorunlarının başında gelen terörün çözümü amacıyla başlatılan 'Çözüm Süreci'nin yaygın basından seçilen Hürriyet, Zaman, Cumhuriyet ve Star gazetelerinin köşe yazılarında yer alışı, içerik analizine dayalı bir incelemeyle cevaplanmaya çalışılmıştır. Örneklemeye alınan gazetelerin 15.03.2013 ve 15.04.2013 tarihleri arasında yayımlanan sayıları içerik analizinin frekans analizi ve kategorisel analiz teknikleri ile incelenmiştir. Frekans analizi ile gazetelerin çözüm süreciyle ilgili yayımladıkları köşe yazılarının toplam köşe yazılarına oranı tespit edilmiştir. Bu inceleme ile Star gazetesinin süreci en yoğun işleyen gazete olduğu görülmüştür. Çözüm Süreci'nin işlenme yoğunluğunda Star'ı Cumhuriyet gazetesi takip ederken Zaman üçüncü, Hürriyet de son sırada yer almıştır.

Ayrıca frekans analizi kapsamında çalışmaya uygun olarak seçilen anahtar sözcüklerin frekans ölçümleri yapılmış ve bu inceleme ile sürecin isimlendirilmesine yönelik anahtar sözcüklerden Çözüm Süreci ve Barış Sürecinin her dört gazete tarafından da en sık kullanılan isimlendirmeler olduğu görülmüştür. Sorunun kaynağına yönelik seçilen anahtar sözcüklerden edinilen veriler sonucu her dört gazetenin de soruna Kürt Sorunu bağlamında yaklaştığı dikkat çekerken bu isimlendirmeyi en fazla Zaman gazetesi kullanmıştır. Ayrıca, Kürt aydınlar tarafından sıkça dile getirilen ve terör sorununun kaynağının Türklerin Kürtlere haklarını vermemelerine dayandıran bu açıdan problemin asıl kaynağının Türkler olduğu tezine dayanan "Türk Sorunu" tabiri de en fazla Zaman gazetesi tarafından kullanılmıştır. Sürece olan endişelerin dile getirildiği Başkanlık, Kürdistan, Pazarlık, Gizli ve ABD gibi anahtar sözcükler en fazla Cumhuriyet'te kullanılmıştır. Sürecin taraflarından adı geçenlerin kullanılma sıklıklarına bakılınca Cumhuriyet ve Hürriyet'in Abdullah Öcalan ismini daha sık kullandıkları, Zaman ve Star'ın ise PKK isminde yoğunlaştıkları görülmektedir. Diğer taraftan Zaman, Star ve Hürriyet; Devlet, Hükümet-İktidar isimlerini sık kullanırken, Cumhuriyet; Recep Tayyip Erdoğan isminde yoğunlaşmaktadır. Sürecin taraflarının kullanılma sıklıklarında Hürriyet'in Hükümet-İktidar ve Recep Tayyip Erdoğan isimlerini kullanma sıklı-

ğı birbirine çok yakındır. Bu incelemelerle Cumhuriyet ve Hürriyet'in sürecin taraflarını daha özele indirgeyerek kişiler bağlamında ele aldığı dikkat çekerken, Zaman ve Star'ın kurumlara yönelik vurgusu öne çıkmaktadır.

Kategorisel analiz kapsamında yapılan incelemeler sonucu köşe yazılarında en fazla değinilen temalar tespit edilmiştir. Sürece yaklaşımların araştırıldığı inceleme sonucu süreci en fazla Star gazetesinin desteklediği ortaya çıkmış ve Star gazetesinde sürece yönelik hiçbir olumsuz köşe yazısına rastlanmadığı görülmüştür. Zaman gazetesi sürecin desteklenmesi konusunda Star'dan sonra ikinci sırada yer alırken, Hürriyet üçüncü sırada, sürece karşı 5 olumlu köşe yazısının tespit edildiği Cumhuriyet ise süreci en az destekleyen olarak son sırada yer almıştır.

Cumhuriyet gazetesi sürecin işlendiği 111 köşe yazısından 85'inde sürece olumsuz yaklaşarak incelenen gazeteler arasında sürece en fazla olumsuz yaklaşan gazete olmuştur. Cumhuriyet'i 14 olumsuz yorum ile Hürriyet takip ederken Zaman'da süreci eleştiren 3 olumsuz köşe yazısı yer almıştır. Star gazetesinde sürece karşı olumsuz köşe yazısı yer almamıştır.

Sürecin işlendiği köşe yazılarında en fazla işlenen temalar incelendiğinde Zaman ve Hürriyet'in kanın durması, şehit annelerinin artık ağlamaması, barışın ülkeye huzur getirmesi gibi barış ve kardeşlik üzerine yorumlar yaptığı ve bu amaçla süreci destekledikleri görülmektedir. Bu iki gazetenin en fazla işledikleri ikinci konu ise sürece karşı olanların ve muhalefet partilerinden CHP ve MHP'nin eleştirilmesidir. Star gazetesinin süreçle ilgili köşe yazılarında çoğunlukla sürece karşı olan kesimler ve muhalefet partilerinden CHP ile MHP eleştirilmiştir. Star'da ikinci olarak en fazla işlenen tema ise barış ve kardeşlik vurgusunun yapıldığı, süreç ile ülkenin büyük bir sorundan kurtulacağı, barışın ülkeye huzur getireceği gibi sürecin koşulsuz desteklendiği konulardır. Cumhuriyet gazetesinde en fazla başkanlık sistemi teması işlenirken, en fazla bu gerekçeyle sürece karşı çıkmaktadır. Bu gerekçede başkanlık sisteminin Türkiye'ye uygun olmadığı ve tek adam yönetimine geçilmesinin ülkeyi diktatörlüğe götüreceği, Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ın çözüm sürecini başkanlık hedefine ulaşmak için başlattığı tezi savunulmaktadır. Cumhuriyet'de ikinci olarak en fazla işlenen ise süreç sonunda Türkiye'nin bölüneceği ve Kürdistan'ın kurulacağı temasıdır. Bu gerekçeyle Cumhuriyet gazetesinin köşe yazılarında sürece karşı çıkmaktadır.

İncelenen dört gazetede de tarafsız kategorisinde köşe yazıları kodlanmıştır. Tarafsız kategorisinde en fazla Hürriyet gazetesinin köşe yazıları yer almıştır. Sürece dair köşe yazarının yorumunu içermeyen tarafsız köşe yazılarında çoğunlukla süreç, haber aktarımı şeklinde yorumuz olarak aktarılmış,

sürece dair yapılan röportajlar yayımlanmış, sürecin ilerleyen aşamasında devreye giren 'Akil İnsanlar' heyetine değinilmiştir. Genel olarak incelenen gazetelerin sürece karşı tutumları dikkate alındığında, sağ görüşün hâkim olduğu fikir gazetelerinden Zaman'ın, kitle gazetelerinden de sağ görüşlü olan Star'ın süreci en fazla destekleyen gazeteler olduğu görülmektedir. Kitle gazeteleri arasında yer alan ve liberal bir çizgide olduğu söylenebilecek olan Hürriyet'in süreci desteklemekle birlikte diğer gazetelere göre daha tarafsız bir duruş sergilediği söylenebilir. Sol görüşlü fikir gazetelerinin başında gelen Cumhuriyet ise incelenen gazeteler arasında sürece en şiddetli şekilde karşı çıkan gazetedir.

Son Not:

Yrd. Doç. Dr. Ali KORKMAZ, Erciyes Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Gazetecilik Bölümü Öğretim Üyesi.

KAYNAKÇA

- ALP, İ. A. (2013). "Terörün Ekonomik Etkileri", *Uluslararası Güvenlik ve Terörizm Dergisi*, Cilt: 4, s. 5.
- ALTHUSSER, L. (2003). *İdeoloji, Devletin İdeolojik Aygıtları*. Çev. Alp Tümertekin. İthaki Yayınları: 180, s.75.
- AZİZ, A. (2003). *Siyasal İletişim*. Ankara: Nobel Yayın-Dağıtım.
- BAL, İ. (2007). "PKK Terör Örgütü Tarihsel Süreç ve 28 Mart Diyarbakır Olayları Analizi". *Usak Stratejik Gündem*, Cilt 2, No: 8, s. 76.
- BALCI, Ş., TARHAN, A. & BAL, E. (2013). *Medya ve Siyasal Katılım, Literatürk Yayınları*, Konya.
- BİLGİN, N. (2006). *Sosyal Bilimlerde İçerik Analizi Teknikler ve Örnek Çalışmalar*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- DAMLAPINAR, Z. & BALCI, Ş. (2014). *Siyasal İletişim Sürecinde Seçimler. Adaylar, İmajlar*. Konya: Literatürk Yayınları.
- EAGLETON, T. (1991). *İdeoloji, Ayrıntı Yayınları*. Çev. Muttalip Özcan, s. 17-18. İstanbul.
- FİDAN, M. (2014). *Başarılı Siyasetçinin Sırları*. Konya: Literatürk Yayınları.
- GÖKÇE, O. (2006). *İçerik Analizi Kuramsal ve Pratik Bilgiler*. Ankara: Siyasal Kitabevi. <http://www.haberler.com>, 2013.
- IŞIK, M. (2005). "Türkiye'deki İletişim Sisteminin Medya Siyaset İlişkilerine Yansımaları". *Medya ve Siyaset İlişkileri Üzerine*, s.77-91, Ankara.
- KÖKER, E. (2007). *Politikanın İletişimi, İletişimin Politikası*, Ankara: İmge Kitabevi.
- UZTUĞ, F. (2007). *Siyasal İletişim Yönetimi, Siyasette Marka Yaratmak*. İstanbul: MediaCat Kitapları.
- TÜRK DİL KURUMU SÖZLÜĞÜ, www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts=&guid=TDK.GTS.539b05f32a0bc8.91731357.
- HÜRRİYET GAZETESİ: 15-03-2013 ve 15-04-2013 tarihleri arası sayıları.
- STAR GAZETESİ: 15-03-2013 ve 15-04-2013 tarihleri arası sayıları.
- ZAMAN GAZETESİ: 15-03-2013 ve 15-04-2013 tarihleri arası sayıları.
- CUMHURİYET GAZETESİ: 15-03-2013 ve 15-04-2013 tarihleri arası sayıları.